

Demonstrátorské zkoušky

V průběhu studentských let se mým druhým domovem stala Petřínská hvězdárna. Dnes se už jmenuje jinak, když šly komunistické kreatury od válu, vrátil se jí původní název Štefánikova hvězdárna. Každý, kdo chtěl dělat demonstrátora a provádět na hvězdárně návštěvníky, musel mít dvouletý kurz zakončený demonstrátorskými zkouškami. První ročník probíhal v planetáriu, druhý byl na hvězdárně, která ale v sedmdesátých letech 20. století procházela rozsáhlou rekonstrukcí. Vše probíhalo více než provizorně – jak přednášky, tak demonstrátorské zkoušky. První částí byla teorie. Vždy šarmantní pan Pavlousek nás zkoušel v růžovém sadě před hvězdárnou. Bylo to mnohem vznešenější prostředí než vnitřek hvězdárny plný suti, hromad písku a pytlů cementu. Na upravených cestičkách mezi řadami růží jsme se střídali a vyprávěli fiktivním i skutečným posluchačům o Marsu, Jupiteru, kulových hvězdokupách a dalších objektech noční oblohy. Mnohem horší to bylo s praktickou částí, která probíhala až po dokončení rekonstrukce, u mnohých zpětně, protože po znovuotevření hvězdárny byla každá ruka zapotřebí a někteří z nás prováděli návštěvníky bez zkoušek. To se stalo i mně – po půlročním provádění jsem měl oficiálně ukázat, že oba dalekohledy určené pro pozorování veřejnosti dokážu bravurně ovládat.

Zkoušejícím nebyl nikdo jiný než obávaný pan Sojka, který měl na starosti dalekohledy, elektroniku, časovou laboratoř (tzv. Sojkovnu) a veškerou techniku na promítání a přednášení. S nikým se nemazlil a byl velmi dobře znám tím, že seřval každého i za sebenepatnější chybu. Zkouška probíhala v hlavní kopuli u nádherného přístroje, Königova dalekohledu z počátku století. Takový dalekohled se nesmí chvět, a tak je připevněn na železobetonový sloup, který je zakotven do skály hluboko pod hvězdárnou. Samotná budova hvězdárny je „obehnána“ kolem a není se sloupem spojena, takže se otřesy v budově na dalekohled nepřenášejí. Podlaha hlavní kopule byla tenkrát z kvalitního betonu natřeného jakýmsi namodralým sajrajtem. Bylo nás tak šest nebo sedm, třáslí jsme se strachy a báli se věcí příštích. Když jsem přišel na řadu, mým úkolem bylo nasadit na dalekohled helioskopický okulár a namířit ho na Slunce. Tréma byla obrovská. S okulárem jsem vyšplhal na velké dřevěné schody umístěné pod dalekohledem a rozklepanou rukou se pokoušel zasunout okulár do objímky. Sojka pode mnou vyčkával jako orel číhající na svou kořist. Ticho by se dalo krájet, a činnost, kterou jsem už dělal mnohokrát, se nedařila a nedařila. Pokyn byl jasný. „Slez dolů pitomečku a já ti to předvedu!“ zahřímá hlas na celou kopuli. Bylo mně jasné, že bitva je prohraná, slezl jsem ze schodů, podal dravci okulár a čekal, až mě rozcupuje. Sojka vylezl na schody, pronesl na mou adresu ještě několik sarkasmů a invektiv a začal nasouvat okulár do objímky. A v tu chvíli se to stalo. Okulár vyklouzl zkoušejícímu z ruky, dopadl na betonovou podlahu a roztránil se na mnoho malých kousků. Dnes bych asi reagoval jinak, ale byl jsem pouhý studentík a stál pod schody jako opařený a ani nedutal. Sojka slezl, já instinktivně poodstoupil obávaje se nadcházejícího útoku. Nadechl se a děsivým hlasem zařval: „Co čumíš, debile, dojdi pro smetáček a lopatku a zameť to!“ Zkoušku jsem kupodivu udělal a od té chvíle se mně už Sojka nezdál tak démonický. Pochopil jsem, že je to také jenom člověk, který má jak své stinné, tak i světlé stránky.